Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:
Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.
Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 3. Sreda, 11. januarja 1933. Leto VIII.

Oddaljevanje od aktualnih problemov

Nacijonalni šovinizem, ki je pred vojno in med vojno dobival kar največ netiva od imperialističnega kapitalizma, se tudi po vojni razvija skoraj po vseh državah. Tudi sedaj ga redi imperialistični kapitalizem in izrablja v svoje namene. Boja, novih bojev se mu hoče, ker le v kalnem lahko stre narode, ki danes zahtevajo več svobode, več kruha in več pravic.

O krizi, o razorožitvi, o socijalni bedi govori sicer ves svet. O problemih, kako bi rešili na robu prepada se nahajajočo človeško kulturo! In ti problemi romajo v ozadje, ker hočejo imperialisti zopet deliti svet.

To je načelo, ki ga mora akceptirati predvsem mednarodna diplomacija in odgovorni voditelji političnih držav.

V Evropi se ustvarja blok držav, ki vprizarja pravcato šovinistično gonjo za izpremembo mirovnih pogodb. Med temi državami so zlasti Italija, Nemčija, Madžarska, Poljska in Bolgarija s svojimi zaveznicami. Za svetovni mir je ta gonja nevarna, ker, če se vname vojni požar le v enem delu, pogori dve tretjini Evrope. Iz tega razloga je šovinistični nacijonalni imperijalizem posebno v sedanji obliki silno nevaren pojav.

Toda danes imamo važnejše svetovne probleme. **Rešiti je treba vprašanje nezaposlenosti, razorožitve in sporazumna med narodi in državami, da se pripravi pot prehodu iz današnje kapitalistične krize in s tem reši civilizacija človeštva.**

Ali hoče morda »nacijonalistični« in imperijalistični kapitalizem pogubiti vso kulturo, da potem slavi svoje orgije na razvalinah sedanje civilizacije? Temni so načrti kapitalizma.

Narodi sami morajo biti na pravem mestu ter preprečiti grozečo nesrečo. Najprej naj povedo gospodje kapitalisti, ali hočejo razorožitev ali ne, dalje naj povedo, ali hočejo zaposliti 30 milijonov delavcev s tem, da se skrajša delovni čas, dalje ali se hočejo njih države sporazumeti med seboj ter priznati mednarodni sporazum ali ne!

Ta vprašanja so sedaj na dnevnem redu. **In če sedaj vlačijo imperijalistični šovinizem v razpravo, je to le dokaz, da hočejo narode osleparit s tem, da pozabijo na aktualna vprašanja, ki so neizbežen predpogoj zdrave mednarodne politike.**

Potrebujemo mir, sporazum, kruh in socijalne pravice, ne priprav na ta ali oni način za novo vojno klanje in uničevanje civilizacije.

Svetovna vojna je porušila pol sveta in civilizacije, nova vojna pa bi utegnila pustiti le še kup razvalin, nad katerimi naj Jeremija pretaka svoje solze. To bi bil zločin!

Kriza vlade v Rumuniji. V Rumuniji je še diktator Jorga postavil za vodje pošte, železnic in policije generale. V Rumuniji imajo tudi gospodarske težkoče. Dogodilo se je pa, da sta policijski ravnatelj in poveljnik žandarmerije javno grajala delovanje notranjega ministra Mihalaka. Minister je zahteval odstavitev obeh. Kralj je hotel posredovati, toda vlada se je solidarizirala z notranjim ministrom ter sklenila odstopiti. Posreduje še za sporazum Titulescu v sporu, ker je prijatelj Maniua in Mihalaka.

Amerika protestira. Vlada Zedinjenih držav je poslala v Tokio protestno noto proti zasedbi Šankajkvana.

Dela in kruha dajte . . .

POZIV

Banski upravi, središnjemu odboru pomožne akcije v Ljubljani, Javni borzi dela in vsem onim, ki so dolžni prevzeti skrbstvo za brezposelno delavstvo.

Steklarji, ki že par let skrajšano delajo, so ponovno vsi brez dela. Steklarne so ustavile vse obrate. Tako v Hrastniku in Rogaški Slatini. Stotine in stotine delavstva te stroke in njihovih družinskih članov je v največji bedi.

V Ribnici na Pohorju je granitolomno podjetje Res odpustilo 143 delavcev. Zaradi ponovno znižanih plač ni moglo delavstvo ničesar prihraniti, zato je pomanjkanje in gladovanje neizogibno.

Delavstvo kemične tovarne v Mostah je vsled ustavitve tovarne že od decembra meseca vse brez dela!

Delavstvo kemične tovarne v Celju že od meseca marca lanskega leta zaradi ustavitve obratovanja nima dela niti zaslužka.

Sila je na vrhuncu! Pozivamo naslovljene institucije, da store vse, da se brezposelnim njihovo gorje v brezposelnosti olajša!

Oblastni odbor
Splošne delavske zveze Jugoslavije za dravsko banovino v Ljubljani.

Rimski sužnji so zahtevali kruha in iger. Mi zahtevamo kruha in dela, ker nezaposlenost narašča kakor ob vesoljnem potopu voda. Vse steklarne so ponovno ustavile obratovanje in sto in sto delavcev nima dela, nima kruha! V Hrastniku, v Rogaški Slatini, v Straži, v Paračinu kraljuje glad.

140 delavcev kemične tovarne v Mostah pri Ljubljani je na cesti brez dela in jela.

Delavstvo kemične tovarne v Celju bo že kmalu leto dni brez posla.

Granitolom Anton Res v Ribnici na Pohorju je odpustil 180 delavcev in jih prepustil siromaštvu, gladu in mrazu.

Tovarna čevljev »Petovija« v Ptuju je odpustila 140 delavcev.

Voščili so srečno novo leto delavstvu ter ga odpustili brez odpravnine in pokojnine.

Delali smo in ustvarjali, zaslužili pa glad, ulico, kamen namesto kruha!

Človeštvo, družba, kam jadraš? Nisi pravična! Ne prosimo miloščine; terjamo le kruha in dela!

Položaj postaja grozovit. Splošna delavska zveza za dravsko banovino je spričo tolikega gorja, ki zadeva zlasti nje članstvo, poslala na pristojno oblast in pristojne javne korporacije naslednji

500 steklarjev zopet na cesti.

Obe tvornici stekla v Sloveniji sta ustavili obrat, stoji pa tudi tovarna stekla v Križevcih.

Hrastnik, dne 4. jan. 1933.

Ako bi delavstvo ne bilo tako trdno prepričano, da je to neznosno stanje, katero je ustvaril kapitalizem, samo prehodnega značaja in da mora prej ali slej nastopiti doba, ko bo delavski razred končno prišel do svojih pravic, bi moralo naravnost obupati.

Prastara je navada, da si ljudje za novo leto voščijo vse najboljše; tudi mi hrastniški steklarji smo letos prejeli novoletno voščilo, kakršnega si nismo niti najmanj želeli. Voščil nam je tovarnar na ta način, da nas je obvestil o ustavitvi obrata. Tako smo se znašli steklarji danes zopet na cesti, brez dela in zaslužka, kar znači — tudi brez kruha. V Hrastniku nas je 350, v Rogaški Slatini 140 brez posla, koliko pa znaša število brezposelnih v Križevcih, nam trenutno še ni znano.

Brezposelna armada se je torej čez noč pomnožila za lepo število »članov«.

Tovarniško vodstvo je sprva nameravalo ustaviti obrat že z zadnjim dnem decembra. Na intervencijo Delavske zbornice, katero je izvršil s. Kopač, pa je odgodilo ustavitev za par dni. O priliki intervencije je zastopnik Delavske zbornice omenil vodstvu tovarne, da bi tovarna pravzaprav morala plačati delavcem 14 dnevno odpoved. Na to je vodstvo tovarne odgovorilo, da bi, ako bi delavstvo vztrajalo na plačilu odpovednega roka, tovarna izvajala konsekvence. In sicer bi odpovedala delavstvu stanovanja, ukinila bi dobavo električnega toka in kurjave. Tako govore danes tovarnarji, ker vedo, da so v premoči. Prepričani pa smo, da bodo prišli tudi za nas še boljši dnevi. Vstopajte v razredne delavske organizacije in postanite zavedni borci za naše in svoje pravice, vsi tisti, ki stojite še danes ob strani. Vsak na svoje mesto!

Nemiri v Španiji.

Anarhosindikalisti na delu.

V nedeljo zvečer so izbruhnili v nekaterih španskih mestih revolucionarni nemiri. Tako v Barceloni, Madridu, Saragosi, Fleridi in drugod. V Barceloni so skušali komunisti in anarhisti zavzeti vojašnico in policijo. Vrgli so več bomb na poslopja in skušali vdreti. V svrho zmešnjave so metali bombe tudi med množice. Policija in žandarmerija sta napade odbili. Komunisti so se zabarikadirali potem v svojem domu. V krvavih spopadih je bilo osem oseb ubitih, nad 20 pa ranjenih.

Ameriško delavstvo zahteva 30urni teden

in grozi z generalno stavko.

Bodoči predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je imel dne 5. t. m. razgovor z voditelji demokratske stranke. Pred njegovo hišo so napravili nezaposleni veliko manifestacijo, pa jih je razgnala policija. Z ozirom na kritični položaj je izjavil predsednik strokovne zveze, da bodo eventualno stopili vsi organizirani delavci v generalno stavko, da si pribore 30 urni delovni teden.

V Ameriki je že 11 in pol milijona nezaposlenih delavcev .

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Italija pošilja orožje na Madžarsko.

Dunajska »Arbeiter-Zeitung« poroča v soboto, da so poslali v zadnjih štirinajstih dnevih iz Italije na Madžarsko 50.000 pušk in 200 strojnih pušk v štiridesetih vagonih. Po železnici so vozili to »staro železo«, kakor pravijo, do Hirtenberga, od tam v avtomobilih čez mejo. Avstrijske oblasti o tem seveda nič ne vedo. Vlada je zadevo preiskala in trdi, da gre za staro železo, to je avstrijski vojni materijal, ki ga pošilja Italija v popravo. Tovarna pa takih del ne izvršuje. Avstrijska vlada je celo vesela, da je s tem tovarna dobila delo.

Stanje rudarskega zavarovanja.

V slehernem dnevnem časopisju, kakor tudi na slehernih občnih zborih delavskih ali delodajalskih organizacij, se razpravlja vprašanje finančnega položaja splošnega delavskega zavarovanja. Jako si marsikateri poklicani pa tudi nepoklicani faktorji belijo glave, kaj bode z delavskim zavarovanjem, ker so se pojavili v zadnjih letih gotovi deficiti v bolniškem in nezgodnem zavarovanju. Resnica je, da ti deficiti niso malenkostni, ako upoštevamo današnjo gospodarsko krizo, v kateri se z največjimi težavami krijejo tekoči izdatki, a kam šele, da bi se pokrivali stari primanjkljaji, toda sigurno je, da ukrepi ter administrativne in zakonske mere za sanacijo splošnega delavskega zavarovanja popolnoma zadostujejo, da se nastali deficiti v prihodnjih letih popolnoma odpravijo. Toda v mnogih skrbeh za splošno delavsko zavarovanje se pa popolnoma pozablja na položaj rudarskega zavarovanja, čeravno se finančni položaj splošnega zavarovanja ne more niti primerjati s finančnim položajem rudarskega zavarovanja ali pa tudi narobe, če se hoče.

Kaj je na stvari? Samo kratek vpogled v poročila bratovskih skladnic in njihove letne bilance in še zraven mali vpogled v bistvo posameznih panog zavarovanja.

V **rudarskem zavarovanju** so izvedene vse tri panoge, t. j. bolniško, nezgodno in pokojninsko ali starostno zavarovanje. Stanje ene, druge in tretje panoge je zelo različno, kakor je tudi bistvo teh zavarovanj zelo različno. Tako bolniška panoga ne zadaje **nobenih skrbi,** kajti sama priroda tega zavarovanja kot kratko zavarovanje s kratkimi dajatvami dovoljuje, da se vrši tudi regulacija eventuelnih primanjkljajev sproti vsako leto in je tudi pregled o izdatkih in prejemkih mnogo lažji in enostavnejši, kot pri drugih panogah. (Vidi povišanje bolniškega prispevka v splošnem delavskem zavarovanju na 42% dnevnega zaslužka vsled nastalih deficitov.) Ali rudarsko zavarovanje v bolezni razpolaga s popolnoma zadovoljujočim rezervnim fondom napram enoletni potrebi. — Torej do tukaj je vse v redu.

Drugačno obliko pa dobimo ob pogledu na finančni položaj **rudarskega nezgodnega zavarovanja.** V tem zavarovanju je uveljavljen princip **kapitalnega pokritja,** ki pravi, da morajo dohodki enega leta pokrivati vse nastale stroške v dotičnem letu in še vse izdatke v poznejših letih, ki izvirajo iz nezgod dotičnega poslovnega leta, ali z drugimi besedami, to je kratko zavarovanje z dolgimi dajatvami. Ta način zavarovanja je pre-

vzet še iz avstrijske prakse in po tem sistemu plačuje vsako podjetje ali delodajalec odmerjeno premijo, ki odgovarja procentu nevarnosti dotičnega podjetja z ozirom na težino nezgod, ki se dogajajo v obratu. Za to zavarovanje plačuje prispevke delodajalec sam.

Po tem sistemu kapitalnega pokritja mora nosilec zavarovanja (v danem slučaju bratovska skladnica) zbirati rezerve ali kapitale, ki so po principih zavarovalne tehnike izračunani in dovoljno visoki, da se zamore iz njih izplačevati vse rente, ki so nastale vsled nezgod, pa bodisi trajne invalidne rente ali pa trajne družinske rente. Višina potrebne rezerve računa ne po pojedinih vrstah rent, bodisi po trajanju uživanja rente, bodisi po starosti vživatelja rente, no, v praksi se vrši **aproksimativna ocena te višine** (kar hočemo tudi tukaj vporabiti), da se vzame enostavno Din 10.— za Din 1.— tekoče rente. N. pr. za 100.000 Din tekočih letnih rent mora obstojati 1,000.000 Din kapitalnega pokritja. Iz letnih poročil bratovskih skladnic pa vidimo, da so nezgodne rente pokrite samo s kapitalom od največ v višini 40%, ali z drugimi besedami, **podjetja ne plačujejo dovoljno visoke premije,** ker so odstotki nevarnosti premajhni ali pa je prispevni tarif prenizek.

(Dalje prihodnjič.)

Morala in kvaliteta nemškega fašizma.

Nemški nacionalno-šovinistični fašizem ali nacionalna delavska socialistična stranka v Nemčiji, ki jo vodi bivši avstrijski feldvebel Hitler in je zbrala pri volitvah nad 13 milijonov glasov, je v svoji notranjosti moralno gnila, kakor vsa podobna gibanja, ki se grade na korupcionistično-terorističnih metodah. V takih strankah se zbirajo prav radi najtemnejši elementi. Berlinski socialno-demokratični »Vorwärts« navaja za to dokaze, in sicer samo iz leta 1932.

Navaja namreč imenoma najtežje primere, ki so bili v tem letu sodno kaznovani, torej so nedvomno dokazani, dočim se je izvršilo še mnogo manjših in prikritih zločinov. Ali že ti dokazi označujejo dovelj moralno kvaliteto nemških narodnih »hakenkrajclerjev«.

Zaradi umora, uboja ali ropa je bilo obsojenih 11 oseb na več let;

zaradi požiga in ponarejanja 40 oseb;

zaradi ostudnih ponovnih nravstvenih zločinov 7 oseb (eden zaradi 15 deliktov);

zaradi krivega pričevanja, izsiljevanja in špionaže 10 oseb;

zaradi poneverbe, goljufije, ponarejanja listin 6 oseb;

zaradi vlomov in tatvin 16 oseb.

Med obsojenci so večinoma podrejeni kolovodje tega lepega »narodnega« delavskega gibanja, ki vživa moralno in denarno podporo industrijcev in bankirjev.

Kupljeno prepričanje pač ne more biti drugačno. To je nekaj zgledov samo iz kratke dobe enega leta.

Mednarodno delavsko gibanje.

Sila II. internacionale. Belgijski socialist Vandervelde je imel v Parizu predavanje, v katerem je dokazal, da socialistična misel napreduje. Kljub vsej ogromni krizi šteje danes politična II. internacionala 6,300.000 članov, strokovna internacionala pa 14,000.000 članov. Za demokratični socializem pa glasuje po svetu nad 26,000.000 ljudi. Vpoštevati moramo, da mnogokje delavstvo še nima političnih pravic. Iz te številke pa je razvidno, da je socialna demokracija najmočnejša stranka sveta. K socialističnim strankam pa še lahko štejemo norveško, irsko, japonsko, južnoafriško in avstralsko delavsko stranko.

Ojačenje bolgarske socialne demokracije. Na kongresu bolgarske socialne demokracije se je ugotovilo, da je število članov poraslo za 1500. Stranka ima sedaj 19.465 članov. Socialistična federacija, ki se je 1926 odcepila od stranke, se je zopet združila z njo. V centralni odbor se je izvršila volitev soglasno in sta izvoljena med drugimi sodruga Janko Sakarov in K. Pastuhov.

Kongres madžarske socialistične stranke se je vršil dne 6. do 9. januarja v Budimpešti. Kongresa so se udeležili tudi zastopniki drugih dežel, tako na primer avstrijski in čehoslovaški. Dnevni red je obravnaval politični položaj, strankin tisk, organizacijo stranke in gospodarske probleme.

Ogrska pravica. Proti ogrski socialistični »Nepszavi« je uvedlo državno pravdništvo doslej 749 tiskovnih tožb. V minulem letu 94. V letu 1932 je bil list devetkrat zaplenjen in dvakrat prepovedan.

Pogodba o nenapadanju med Vandervelden in Stalinom. Glasilo čeških socijalnih demokratov »Pravo Lidu« predlaga, naj bi se analogno sovjetsko-francoski pogodbi o nenapadanju, sklenila tudi med drugo in tretjo delavsko internacijonalo slična pogodba o medsebojnem nenapadanju. List meni, če sovjetska vlada lahko s kapitalističnimi državami sklepa take pogodbe, bi to tem lažje mogla storiti s predstavnico večine evropskega delavstva. Obe stranki naj bi se zavezali, da v bodoče ne bodeta druga proti drugi vodili nobenih sovražnih akcij in druga drugi priznali nedotakljivost svojih strankinih in organizacijskih mej in se ne vtikali v politična in taktična načela sopodpisnice, kakor to priznavajo tudi Litvinove pogodbe kapitalističnim vladam. To bi bila zaenkrat najboljša rešitev enotne fronte proletarijata. Glasilo čeških komunistov »Rude Pravo« pa stavi take pogoje, da postaja predlog »Pravo Lidu« iluzoričen.

Od tkalcev zahtevajo vedno več. V Lille na Francoskem so stopili tkalci v stavko, ker so podjetniki uvedli nove delovne pogoje, po katerih bi moral tkalec delati na 6 tkalnih strojih, medtem ko je dosedaj en delavec upravljal samo 3 tkalske stroje. Mehanizacija zahteva od delavca vedno več, medtem ko se mu zaslužek vedno bolj znižuje, da imajo podjetniki lahko vedno večje dobičke.

Apetit nemških fevdalcev raste.

Nemški državni zbor bo sklican dne 24. januarja. Dogodilo se je pa te dni, da se je sestal bivši kancler Papen v Kölnu s Hitlerjem. Hitlerja je povabil na razgovor Papen, ne da bi o tem prej obvestil kanclerja Schleicherja. Šele po razgovoru bo Papen poročal o »uspehu« razgovora tudi vladi.

V nemških političnih krogih niso še na jasnem, kaj namerava bivši kancler Papen. Iz poteka dogodkov in stališča težke industrije in fevdalcev, ki z novim kanclerjem niso zadovoljni, ter si žele suvereno ali prezidialno vlado finančnikov in fevdalcev, je prav verjetno, da je imel Papen nalogo, da se posvetuje s Hitlerjem, če bi bil pripravljen sodelovati v »nacionalni« koncentraciji. To je tembolj verjetno, ker je tudi težka industrija povedala Hitlerju, da ne sme več podpirati delavskih zahtev, če hoče imeti nje moralno in finančno pomoč.

Hitlerjevci groze kanclerju z nezaupnico tembolj, če se obnovi takozvana harzburška fronta, ki si jo želi Papen. V slučaju nezaupnice sedanji vladi utegne vlada razpustiti parlament ali pa poveriti sestavo nove vlade človeku, ki bolj odgovarja tendenci kapitalistične diktature in bi ga podpiral eventualno tudi Hitler, ker nima drugega izhoda, če hoče rešiti svojo politično »karijero«. General Schleicher ima namreč eno prednost, ta je, da je diplomat in kot general razmeroma spravljiv in taktičen, čeprav je mandatar iste klike, kakor Papen in drugi samovoljneži.

Zbirajte za tisk. sklad!

Doma in po svetu.

O prosveti. Prosvetni minister Radenko Stanković je v beograjskem listu objasnil svoje mnenje glede prosvetne politike v državi. Minister stremi povsem naravno po enotnosti prosvete, to je, predvsem šolstva. Glavna načela, po našem mnenju, bi bila za vseučilišča, da se izločijo vsi oni predmeti, ki nimajo znanstvene ali teoretično-praktične vrednosti. Vseučilišča morajo biti absolutno avtonomni zavodi, kar morejo ostati le tedaj, če so neodvisna in če delujejo na njih znanstveniki naprednega duha brez psihoze, ki podlega nedostatkom znanosti in družbe. Ljudsko šolstvo, srednje in strokovno šolstvo pa mora služiti izobrazbi, in sicer objektivni izobrazbi, kolikor je to mogoče. V strokovnih šolah je smer že po naravi označena. Ni pa tako v ljudskem in srednjem šolstvu. Tam le prepogostoma vplivajo na vzgojo subjektivna naziranja vzgojiteljev v tem ali onem zmislu, kar najbolj škoduje, da se mladina ne vzgaja v duhu splošnega napredka, marveč le preveč v duhu predsodkov, nedokazanih resnic, v versko ali nacionalno-šovinističnem zmislu. Šola mora vzgajati otroka v čutu družabnosti, v čutu spoštovanja svojega bližnjega in v duhu stremljenja po napredku in v duhu socialne pravice. Naziranje ministra, v kolikor zagovarja te teze, ki bi se dalo obravnavati v daljših člankih, je pravilno, ali državljani, zlasti pa delavstvo ima prav velik interes, da postane šolstvo v Jugoslaviji prava pozornica naprednega delovanja, vendar ne samo v besedah, ampak v dejanjih. Reakcionarne smeri se boje napredka, zato se tudi mi bojimo, da smo šele na pragu — napredka.

Kmetijska družba je postala zadruga. Stara organizacija Kmetijska družba je bila na občnem zboru dne 29. marca 1932 izpremenjena v zadrugo. Za razpust družbe niso bili vsi zborovalci. Oboji so pa utemeljevali svoje stališče, da hočejo izločiti — politiko. Kakor vemo, je bila Kmetijska družba zlasti zadnja leta politično pripršče v sedanji obliki in bo tudi v bodoče. Zadružna oblika ima samo namen osredotočiti oblast. Ali je to v interesu kmetov ali ne, morajo presojati sami. Iz utemeljevanja, da se je tudi katoliško tiskovno društvo izpremenilo v zadrugo, pa samo kaže, da je gesta vodilnih organov vsaj nekoliko politična. Za izpremembo družbe v zadrugo je glasovalo od 248 delegatov za 188 in okoli 30 odbornikov; proti pa je glasovalo 46 delegatov in nekaj delegatov ni glasovalo. — Člani lahko postanejo vsi dosedanji člani družbe, če plačajo 10 Din;

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe. 4

Potrebujem namreč dnevno brezpogojno rubel. Da poplaknem grlo.

Treba ga je odnekod, si mislim, na nekak način iztresti.

Dobro. Kolo imam — sedim na njem in se peljem. Pridem k prijatelju — denarja sicer nima v hiši, vendar prijatelj sam je v hiši.

Neki tak moj prijatelj stanuje vsaj v tretjem nadstropju. A zato drugi v sedmem nadstropju. Vlečem se s kolesom tja in nazaj — komaj da še diham.

In sedaj se odpeljem k sorodniku. Na Simbirski ulici stanuje. Teta je. Da.

In ta mrha stanuje v šestem nadstropju. Pridem tja, gledam. Na vratih visi listek.

Naravno! Vrnila se bo čez kake pol ure.

Samoobsebi razumljivo! Pohajkovati mora coprnica stara.

Strašna nervoznost se me je lotila in v svoji razjarjenosti sem šel doli. Seveda, s kolesom bi lahko čakal zgoraj, vendar šel sem doli.

Samoobsebi razumljivo — kriva je bila moja raztresenost. Tako sem čakal torej doli. Naposled je prišla in je bila užaljena, ker nisem hotel iti z njo v šesto nadstropje.

»Imam,« je rekla, »tu pri sebi približno deset kopejk. Ostali denar imam zgoraj v stanovanju.«

Vzel sem kolo na hrbet in sem šel za teto. In začutil sem, da se me je lotil goltač in jezik mi je lezel iz ustnic. Vendar sem šel. Dobil sem ves denar. Tudi sem pojedel za okrepčilo svojega organizma neko malenkost. Napumpal sem pnevmatiko in odšel.

Prišel sem doli in glej, glavna vrata so bila že zaklenjena. Tukaj zapirajo vrata že ob sedmih.

Besede nisem rekel, pač pa sem strašno zaškripal z zobmi, naložil na hrbet kolo in se plazil zopet kvišku.

Kako dolgo sem šel, ne vem. Šel sem kakor v sanjah.

In teta me je zopet spustila po zadnjih stopnicah iz hiše. In še smejala se je pri tem babnica!

»Ti bi vendar,« je rekla, »pustil kolo zgoraj, če se ga že bojiš puščati doli.«

Ali takoj se je prenehala smejati, ko je videla, kakšna strašna bledica je pokrila moj obraz. In jaz, resnično, krčevito sem se držal za svoje kolo in omahoval.

Nekako tako sem vseeno prišel na cesto. Ali vsled oslabelosti se nisem mogel peljati.

In to kaznilniško življenje s kolesom ni kajpada ostalo brez posledic. V obliki zloma kosti se je izkazalo.

Veseli me samo, da se godi motornim kolesarjem še hujše. Kaj še le ti vsega ne pretrpe!

Sreča samo, da se pri nas še niso domislili zidati nebotičnike. Koliko ljudi bi moralo tam izdihniti svoj zadnji zdihljaj!

5. Agitator.

Grigorij Krivonosov, nameščen v zrakoplovni šoli, se je odpeljal v vas — na dopust.

»Kako je, sodrug Krivonosov,« so ga vprašali prijatelji. »Ti se odpelješ v vas? Boš vendar pri tej priliki v vasi agitiral, kaj? Povej dobrim kmetičem, povej jim, razumeš, da zrakoplovstvo napreduje ... Morda zberejo kmetje kak znesek za aeroplan.«

»Bodite uverjeni,« je rekel Krivonosov, »da bom razvil agitacijo. Naj zadeva izpade kakorkoli, o letalstvu bom povedal svoje mnenje.«

Bil je jesenski dan, ko je Krivonosov prišel v vas in je njegov prvi korak bil k srezkemu sovjetu.

»Želim namreč,« je rekel, »nekoliko poagitirati. In ker sem vendar prišel iz mesta, bi bilo dobro, če se skliče zborovanje, kaj?«

»Zakaj ne,« je rekel predsednik srezkega sovjeta. »Zakaj ne? Jutri bom zbobnal kmete skupaj.«

Drugi dan so se zbrali kmetje pri staji požarne obrambe.

Grigorij Krivonosov je stopil prednje, se priklonil in je začel bojazljivo in s tresočim glasom — cela reč mu je bila nova in ni bil vajen — govoriti.

»Torej, namreč, da ...,« je rekel Krivonosov. »Zrakoplovstvo, sodrugi, kmetje ... In ker ste vi, kakor znano, neprosvetljeni ljudje, vam bom povedal nekaj o politiki ... Torej, namreč, da ... Tu je Nemčija in tam Mongolija. Tukaj je Rusija in tam ... sploh, namreč ...«

»Hm, o čem vendar govoriš, dragec?« so vprašali neprosvetljeni kmetje.

(Dalje prihodnjič.)

nove člane pa sprejema — odbor, torej ne vsi kmetje.

Topilnica v Litiji prodana. Topilnico svinca in srebra je kupila železolivarna v Topuski na Hrvaškem. Stroje, zgradbe in materijal je dunajska družba prodala poceni. Vse tovarniške predmete mora nova lastnica, ki ji načeluje znani bankir A. Praprotnik, odstraniti v šestih mesecih. S tem je konec litijske topilnice za svinec in živo srebro.

Županska zveza za dravsko banovino je imela v soboto svoje zborovanje v Ljubljani.

•

Umor v sofijski bolnici. Pri odstopu Mušanove vlade je bil ustreljen urednik Simeon Eftimov, ki je ranam podlegel. Atentatorja Hrista Trajanova so aretirali in se je zdravil v bolnici. Ko je okreval, so ga hoteli izročiti sodišču. V noči na 3. januar ga je pa z revolverjem ustrelila bolniška sestra Katarina Konstantinova. Konstantinova je Trajanova ustrelila vpričo policijskega stražnika. Na sodniji je izpovedala, da je Trajanova ustrelila po naročilu makedonstvujočih. Konstantinova ima namreč ljubezensko razmerje z nekim Protogerovcem.

K uporu pri Admontu. V Admontu na Štajerskem je bilo aretiranih okoli 30 študentov z Dunaja. Študenti in študentke so prišli na počitnice v Admont, da se tam razvedre s sankanjem. Zvedeli so pa, da pripravljajo komunisti napad na izvršilne organe, pa so se vmešali, ne da bi imeli prvotno ta namen. Tako poroča dijak, ki je bil izpuščen iz ječe. V zaporu je ostalo osem študentov visokošolcev in ena gimnazijalka. Iz Štajerskega pa poročajo, da so študenti prisostvovali komunističnemu zborovanju ter so prekinili zabavo, ko se je pričel upor proti izvršilnim organom.

Nemški narodni socialisti — prijatelji nameščencev. V čehoslovaškem parlamentu so nemški »hakenkrajclerji« glasovali proti znižanju plač državnim uradnikom. V mestu Karlovi vari pa že od maja meseca dobivajo mestni nameščenci samo polovico plače. Za to sicer ni nobenega sklepa, je pa znižanje plač odredil mestni finančni referent Geyer, ki je tudi hakenkrajclerski poslanec.

Francoski veleparnik »Atlantik« je na vožnji k neki reparaturi v ladjedelnice v Le Havru zgorel. Kako je nastal na parniku požar, še ni pojasnjeno. Kot prva je došla na mesto nesreče nemška motorna ladja »Ruhr«, ki je rešila 86 ljudi. Kakih 30 jih pogrešajo. K sreči na parniku ni bilo civilnih potnikov. »Atlantik« je bil drugi največji francoski parnik, zgrajen šele pred dvema letoma in najluksurijoznejše opremljen.

Calvin Coolidge umrl. Bivši predsednik Zedinjenih držav, Coolidge, je dne 5. t. m. umrl. Coolidge je bil trideseti predsednik in je 1923 sledil umrlemu predsedniku Hardingu. L. 1924 je bil kot republikanec izvoljen in je odstopil marca 1929, ko je nastopil Hoover. Star je bil 61 let.

Zabukovca.

Pri tukajšnjem rudniku je prišlo že čisto v modo, da moramo rudarji čakati na svoje mezde kar po 6 tednov. Tako smo dobili zadnjo plačo za mesec oktober 22. decembra, za november pa še ni znano, kdaj se bo izplačala, akoravno je bilo že pred božičem razglašeno, da bo izplačilo okrog novega leta. — Vsled tega so rudarji 5. januarja zbrani pred čakalnico zahtevali pojasnila glede plače. Namesto pojasnil nam je pa gosp. jamski upravnik izjavil: Takoj v jamo, ali pa domov, danes nimate šihta! Le hladnokrvnosti rudarjev in posredovanju zaupnikov se imamo zahvaliti, da ni prišlo do kakšnega incidenta. Priporočali bi g. upravniku malo več uvidevnosti z rudarji, ki delajo in stradajo, ker ne dobe svoje borne plače. Rudarji ne zahtevamo nič drugega kot svoje pravice in pa redno izplačilo mezde.

Rudarji.

Državni kapitalizem.

Državni kapitalizem postaja po mnenju nekaterih gospodarskih reformatorjev važen činitelj gospodarske epohe bodočnosti. Ker današnji gospodarski red ne more več obstojati neokrnjen in neizpremenjen, so začeli iskati reformatorji nova pota, da ohranijo svobodo zasebne proizvodnje.

Osnova prvotnega liberalnega kapitalizma je bila popolna gospodarska svoboda. Prevladovalo je načelo individualne dejavnosti in razvoja osebne gospodar. svobode. Vsakdo gospodari kakor hočeš, nihče se ne sme vmešavati v tvoje posle. Po tej prvi dobi svobodne proizvodnje se je navdušenje za gospodarsko svobodo kmalu poleglo. Konkurenca na tržiščih je uravnavala cene blagu in tako izključevala visoke dobičke. Sledilo je obdobje koncentracije kapitala. Da se izogne veliki konkurenci in drugim nasprotstvom visokih dobičkov, je bilo treba kapital organizirati. Karteli, trusti in koncerni so združili v svoje območje ogromno proizvajalno moč človeške družbe ter tako zavladali na gospodarskem polju današnjega sveta. Privatno-pravna lastninska moč je dobila nove oblike. Načelo kapitalistične proizvodnje je ostalo v bistvu neizpremenjeno, spremenilo pa se je njeno tehnično in upravno področje. Z racionalizacijo obratov in s poseganjem bank v tok gospodarskega življenja je narasel lov za dobičkom. Vsa ogromna industrijska proizvodnja se je dvignila preko svojih meja, ne oziraje se na potrebe človeške družbe. Periodičnih kriz kapitalizma ni bilo mogoče odstraniti in razvoj je moral nujno prinesti stanje, v katerem živimo danes. Proizvajalni način poznokapitalistične dobe ni ostal brez vpliva na države sveta. Vzlic demokratičnim državnim načelom je nadvladala zasebna gospodarska moč nad državno celokupnostjo. Organizirani kapital si je znal s svojo gospodarsko močjo osvojiti krmila držav, jih izpodriniti od proizvodnje in jim diktirati. Najlepši primer so razmere v U. S. A., kjer vodijo vso državno gospodarsko politiko trusti in koncerni.

Državni kapitalizem se je počasi in slabo razvijal. Da je lahko vzdržal v konkurenci z zasebnimi podjetji, je moral sprejeti vsa načela kapitalizma. Njegov nastanek si lahko predočimo, če osebne, lastninsko-gospodarske razmere prenesemo v okvir države. Namesto privatnih podjetnikov in njih gospodarskih združb nastopi država kot samostojen podjetnik. Proizvodnja in trošnja blaga sta popolnoma v njenih rokah. (Državni monopoli.)

Zgodovina državnega kapitalizma pomeni dolg in počasen razvoj. Že v starem antičnem, predkapitalističnem svetu si je prisvajala država izključno pravico nad nekaterimi gospodarskimi panogami. Tako so imeli n. pr. Perzijci državno pošto, Rimljani so gradili državne ceste itd. Moderna tehnika, ki je največ pripomogla k razvoju industrijskega kapitalizma, je vzpodbudila tudi države, da so ustanavljale svoja podjetja. Največ haska so prinašale prometne ustanove po iznajdbi modernih prometnih sredstev (železnica, telegraf, telefon itd.). Tako je n. pr. bivša avstro-ogrska monarhija določila leta 1841 prvi razpored državnih železnic, vendar je le počasi napredovala s svojimi načrti. Leta 1910 je bilo triintrideset odstotkov vseh železnic sveta v državnih rokah. Največ podržavljenih prometnih sredstev je bilo v Evropi, kjer se je pokazal precejšen nagib k državnemu kapitalizmu. Vendar države niso uspevale s svojim gospodarstvom. Podržavljenju podjetij se je organizirani kapitalizem zelo upiral. V dobah prosperitete ni nihče menil spreminjati privatnih podjetij v državna. Visoki dobički in akumulacija bogastva so bili gospodarstvenikom zadostno izpričevalo za potreben obstoj zasebnih individualnih gospodarskih teženj (akcij). Vsaka druga oblika gospodarstva bi ne bila na mestu in ne bi odgovarjala jedru svobodne kapitalistične proizvodnje. Kdor bi mislil v takih časih na spremembo gospodarskih oblik, bi se mu uprli teoretiki kapitalizma. Toda ravno dobe gospodarskih kriz kažejo, kako trhli so temelji, na katerih slone osnovna načela kapitalizma. Ko zapade gospodarstvo v anarhijo in ne najde povoljnega izhoda iz nje, tedaj poseže vmes država s svojo avtoriteto. In ravno današnja kriza, ki jo lahko označimo kot gospodarski boj vseh proti vsem, potrjuje, da z zmanjšanjem zasebnih gospodarskih zmožnosti in s propadanjem splošnega blagostanja posega državna oblast v razvoj in poskuša reševati zavoženo gospodarstvo. Tako nastopijo pogoji za uspešen razvoj državnega kapitalizma. Zgodi se celo, da država nadzira zasebno proizvodnjo.

(Dalje prihodnjič.)

Delavci v Ribnici na Pohorju za svoje pravice

Volitve obratnih zaupnikov. — Sijajno obiskan strokovni shod.

Minulo nedeljo so se vršile v Ribnici na Pohorju volitve obratnih zaupnikov delavstva, ki je zaposleno v tamošnjem kamnolomu in pa v tovarni lepenke v Breznem. Volitve je vodil starešina obratnih zaupnikov s. Gradišnik, Delavsko zbornico pa je zastopal vodja mariborske ekspoziture s. Čeh. V obeh podjetjih je bila soglasno izvoljena lista obratnih zaupnikov, ki jo je predlagala Splošna delavska zveza Jugoslavije.

Po končanih volitvah se je vršil sijajno obiskan shod, kateremu je predsedoval predsednik tamošnje podružnice Splošne delavske zveze s. Pečovnik Ivan, ki je po kratkem nagovoru podal besedo dr. Reismanu iz Maribora. Govornik je v enournem govoru na lahko razumljiv način obrazložil za delavce važne določbe iz socialne zakonodaje. Zlasti je obravnaval delovni čas, odpust iz službe, nadurno delo, bolniško zavarovanje itd. Podčrtal pa je govornik tudi važno dejstvo, da bo delavstvo doseglo zboljšanje svojega položaja le, če se bo borilo strnjeno v vrstah **svobodnih strokovnih organizacij.** Zato je potrebno, da se izobrazuje in da čita svoj **delavski tisk.** Dr. Reisman je žel za svoja stvarna in lepa izvajanja od hvaležnih poslušalcev vehementen aplavz.

K drugi točki dnevnega reda je govoril s. Eržen, ki se je bavil z vprašanjem gospodarske krize, z nalogami delavskih strokovnih organizacij, o važnosti delavskega tiska itd. Poslušalci, med katerimi se je nahajalo tudi mnogo žensk in mladine, so pazno sledili izvajanju govornika ter mu burno pritrjevali.

Delavstvo v Ribnici je zopet dokazalo, da se dobro zaveda, da je rešitev le v slogi in zavednosti. Zato ne klone glave tudi v teh težkih časih, ko podjetniki brezobzirno mečejo svoje uslužbence na cesto. Šele pred kratkim je, kakor smo poročali, tvrdka Res in drug odpustila nad 100 delavcev, ki so bili zaposleni v kamnolomu. V sredi najhujše zime so ti delavci postali brezposelni, vsled česar že sedaj dobesedno strada mnogo družin. Pozivamo pristojno oblast, da nemudoma podvzame korake, da se olajša beda teh nesrečnežev. Zlasti pa naj se strogo preišče, v koliko je bil odpust teh delavcev upravičen.

Ljubljana.

Ljubljanski proračun bo znašal 44,178.945 Din za bodoče leto. Občinska trošarina je proračunana na 17,767.300 Din in tržnina na 1,379.000 Din, tako, da znašajo samo te indirektne davščine skoraj 20 milijonov indirektnih davkov, ki obremenjujejo konzumente, dočim znašajo doklade na državne davke le 6,308.800 Din.

Knjiženi dolgovi v Ljubljani in okolici. V zemljiški knjigi v Ljubljani je vknjiženih 123,448.560.50 dinarjev. Na 1221 zemljiščih je vknjižena zastava. Eksekucij je bilo v minulem letu 12.242. — To so precej velike številke, ki slikajo gospodarsko stanje Ljubljane in okolice.

Maribor.

DELAVCI! Udeležite se predavanja »Svobode«, ki se vrši v sredo, dne 11. t. m. v Delavski zbornici, Sodna ul. 9-II. Predava s. prof. Teply o temi »Marksizem in vera«.

Stanovanjsko vprašanje se pri nas samo rešuje, tako nekako je pred kratkim pisalo »Jutro«, ki je najbolj informativni časopis v Sloveniji, kakor se to često rado zagotavlja. Iz aktov tukajšnjega sodišča pa je razvidno, da je bilo lansko leto v Mariboru 158 prisilnih deložacij. Dobro bi bilo, če bi se dopisnik »Jutrovega« članka tudi za to žalostno statistiko malo več zanimal.

Vagonarji pridejo v Danjkovo ulico. S to namero se baje sedaj magistratna večina bavi, ker se je občina na Teznu uprla prvotnemu načrtu, da bi prišli vagonarji v mestno gramozno jamo.

Še bo treba vagonov. Vsled ogromnega povišanja najemnin v mestni šoferski hiši se bodo nekateri stanovalci, ki so po večini mestni uslužbenci, morali izseliti. Potrebno bo torej precej vagonov za te nove brezdomce. Nesreča le, da delavnice državnih železnic nimajo starih polomljenih vagonov na razpolago, potem bi si mestni očetje ne razbijali glav, kam z brezdomci.

Pri mariborskih državnih uradih je bilo zadnje dni sprejetih v službo 15 novih uradnikov. Značilno je, da ni izmed njih niti eden Mariborčan, ampak so vsi iz Ljubljane. — Novoustanovljeno stanovsko društvo mladih intelektualcev v Mariboru bo tu imelo še mnogo posla, preden se bo uveljavilo.

Redukcijo podpor je občina izvedla v mestni oskrbnišnici. Mestni ubožci, ki se nahajajo v sirotišnici, so doslej prejemali po 50 Din na mesec za priboljšek. Ta mesec pa so sprejeli le 30 Din priboljška. S temi prihranki menda mestno načelstvo ne bo moglo uravnovesiti proračuna.

Žepni rubež bivšega milijonarja. Med razpravljanjem o poravnavi Sladkogorske tovarne lepenke je bil izvršen v pondeljek v dvorani okrožnega sodišča nenavaden žepni rubež pri industrijalcu g. Mauru Sesslerju, lastniku te tovarne. Ko je bila sodna dvorana nabito polna mariborskih in zagrebških advokatov in raznih drugih gospodov ter upnikov Sladkogorske tovarne, je vstopil v dvorano naenkrat eksekutor z zastopnikom dr. Reismana g. dr. Jelencom ter najavil g. Sesslerju žepni rubež in mu izročil tudi tozadevni sodni sklep. G. Sessler pa je izjavil, da nima nobenega denarja ter je moral pokazati vse žepe. Eksekutor pa je iz previdnosti še sam segel v Sesslerjeve žepe in potem še v zimsko suknjo, v kateri pa je našel le Din 2.—, sicer ničesar. Na vprašanje dr. Reismana, kako je mogel potem priti v Maribor in si plačati n. pr. kavarno, se je predstavil odvetnik dr. Frank kot »šoger« g. Sesslerja in izjavil, da je on plačal zanj v kavarni in hotelu. Žepni rubež je bil s tem brezuspešno končan. — Kmalu nato je prišlo v isti dvorani do drugega incidenta z g. Sesslerjem. Odvetnik dr. Reisman je pripovedoval nekemu tovarišu, da ga najbolj razburja to, ker so pri tej poravnavi zelo prizadeti tudi delavci, kar se še ni zgodilo pri nobeni drugi poravnavi v toliki meri. Terjatve delavcev, nameščencev in OUZD znašajo namreč okrog 300.000 Din, med čemur je denar, ki so ga pri tovarni že delavcem odtegovali in uporabili. To je v bližini stoječega Sesslerja tako silno razburilo, da je začel kričati in je zagrozil dr. Reismanu, da ga bo radi tega tožil. Dr. R. je g. Sesslerja odločno zavrnil, češ, naj le toži, da se bo gospodarstvo te tovarne potem razčistilo pred sodiščem. Imeli bomo torej prav zanimivo pravdo okrog odtegnjenih delavskih prispevkov.

Vse, kar rabite za pisarno, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Zalog.

Malokdaj se sliši kaj o našem okolišu, pa naj bo to v meščanskih ali delavskih časopisih. Človek bi mislil, da se nam godi kot v pravljicah iz devete dežele. To pot bomo pogledali malo bolj v jedro tukajšnjega občinskega gospodarstva. Naša občina s sedežem v Devici Mariji v Polju je v dokaj težkem položaju glede financ. Nujna potreba graditve občinskega doma je stopnjevala obdavčenje, ki je za malega kmeta in delavca nevzdržno. Potrošenje izposojenih si milijonov za gradbo nove šole in občinskega doma je vzrok, da so prišle občinske finance iz ravnovesja. Proti potrebi šole bi bila nesmisel, da nastopamo, ker je nam delavcem izobrazba predpogoj za bodoče čase. A čemu novi občinski dom, ki je stal okoli 1 milijona dinarjev. Saj bi si moral vsak človek misliti, da bi stara šola sedaj, ko je popravljena, popolnoma odgovarjala potrebi občinskega doma. (Mogoče bo sedaj v njej azil za brezposelne.) Saj je baje predvideno v obč. proračunu Din 18.000 za brezposelne, ki bodo s tem lahko izhajali 14 dni. Mesto velikih davščin, ki jih morajo sedaj plačevati občani, bi se lahko kupilo čevlje in obleko za otroke, da ne bi v mrazu hodili bosi in raztrgani v šolo.

Sedaj pa poglejmo, kaj se je sklenilo na proračunski seji glede ravnovesja. Povdariti moramo to, da v tukajšnjem občinskem odboru ni pravih delavskih zastopnikov, ki bi edini mogli zastopati interese delavstva in malih kmetov. Nad tretjino je samo gostilničarjev, a občina je po večini delavska. Da občina krije svoje dolgove, je, v kolikor je nam delavcem to znano, zvišala davščine za 130 odstotkov. Dvokolesa, katera rabi delavstvo za vožnjo v službo in obratno, se je obdavčilo s 5 Din letno in kolo. Za uvoz drv iz druge občine bo treba plačati 10 Din za meter. Tako naj ubogi delavec plača davek za same najpotrebnejše stvari. Obrtniki bodo povsem lahko krili davščine na ta način, da bodo naprtili vse na kupca, ta pa je v največji meri samo delavec in mali kmet. Čudimo se temu, da si občina ne zna iskati drugih virov dohodkov, ki bi nekako koristili občanom direktno in indirektno. Recimo: nekdo si nabavi dva vagona koruze po 15 ton iz Hrvaške in to prodaja kar na kolodvoru Zalog. Koruza ga stane največ 60 para za kg (v bližini Slavonskega Broda po 55—56 para). Prodaja jo po Din 1.05 kg. Prevoz po železnici stane največ 1000 Din od vagona, a oklic na občini Din 5. Koruza ga stane potem 15.000 krat 0.60 je 9000 in 1000 in 5 Din je 10.005 Din. Proda pa jo 15.000 krat 1.05 je 15.750 Din. Torej čistega dobička brez davščin 5.745 Din. Vagona se izpraznita v 4 urah, ker je povpraševanje po koruzi veliko. Tak obrtnik nudi komaj celoletno toliko občini, kolikor zasluži v 4

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

urah. Njemu se ni treba boriti proti takemu gospodarstvu. Vprašamo samo: »Ali bi ne mogla prehranjevalne akcije vršiti občina, ki bi s tem nudila cenejši nakup blaga, obenem bi se ji zbiral fond, ki bi direktno olajšal davščine malim kmetom in delavcem, pa tudi bi lahko nekaj odpadlo za brezposelni fond, da bi ne bilo treba ljudem beračiti.« — Lahko bi se nudile tudi druge stvari, ne samo koruza, s čimer bi podprli tudi domačo trgovino. To je nujna potreba za odpomoč bednim slojem. Občina naj bo regulator cen in naj dobiček, ki ga sedaj spravijo drugi, obdrži sama. Toliko v vednost, da tudi mi delavci zasledujemo občinsko politiko in da bomo tudi o tem vodili kritiko. Delavcem pa priporočamo, naj take slučaje zasledujejo, si beležijo, potem jim bo Marksov »Kapital« postal jasnejši, da bodo poznali vzroke krize in revščine.

Sodna poravnava Sladkogorske tovarne lepenke.

Maribor, dne 10. jan.

Dne 9. januarja se je vršil zopet narok v poravnalnem postopanju znane Sladkogorske tovarne lepenke, ki ima svojo tovarno v Sladkem vrhu ob Muri in je last Mauro Sesslerja, bivšega uradnika veletrgovca Josipa Rosenberga v Mariboru. Poročali smo že, da je prijavila ta tovarna sodno poravnavo svojega premoženja, ker ima nič manje kot okrog

50 milijonov Din dolgov.

Ponuja svojim upnikom, da jim plača eno leto po sprejeti poravnavi 40 odst. njihovih terjatev. Vršilo se je že več narokov, ker je g. Sessler trdil, da bo dobil za kritje svojih dolgov neko angleško posojilo. Iz tega posojila pa seveda ni bilo nič. Največji upnik je

Zadružna gospodarska banka s terjatvijo 34 milijonov Din.

katere je ta katoliški denarni zavod posodil g. Mauro Sesslerju za to tovarno. Prvotno je banka prijavila le terjatev 26 milijonov Din, ki so vknjiženi na tovarni, a pri današnjem naroku je izjavil njen zastopnik, da prijavlja tudi ostalih 8 milijonov Din, ker banki poroštvo tvrdke Hertman iz Zagreba za teh 8 milijonov pri današnjih razmerah ne more več zadostovati.

Tovarna je že na dražbi.

Med poravnalnim postopanjem pa je »Zadružna gospodarska banka« pognala to tovarno že na dražbo in se je vršila med tem tudi sodna cenitev. Zanimivo je bilo slišati, da je poravnalni upravitelj dr. Kupnik v svojem poročilu ocenil vrednost tovarne s komaj 14 milijoni Din, Zadružna gospodarska banka prvotno s 26 milijoni, a sodni cenilci so sedaj ocenili vrednost Sladkogorske tovarne z 31 milijoni Din. Sodišče je to dražbo že dovolilo in je ista v teku.

K današnjemu naroku je prišlo izredno mnogo zastopnikov, zlasti zagrebških advokatov, ki so zastopali skupno 103 upnike. Razpravljanje je trajalo skoraj celi dan. Končno je nastala debata o tem, za koliko se naj prizna Zadružni gospodarski banki pravica glasovanja za terjatve, ki še niso krite z vknjižbo na tovarni in poroštvom Hertmana.

Investicij za 40 milijonov Din.

Tekom tega razpravljanja je upravitelj dr. Kupnik ugotavljal, da je g. Sessler investiral v tovarno nič manje kot 39,500.000 Din in da so te investicije kljub knjižbenim odpisom amortizacijskih kvot še vedno vredne vsaj 27 milijonov Din. Zastopnik banke dr. Juvan pa je izjavil, da gotovo nihče ne verjame, da bi se moglo prodati tovarno za sodno cenilno vrednost, t. j. 31 milijonov Din.

Kakšne plače imajo ravnatelji?

Iz gornjega je razvidno, kakšno ogromno premoženje se je premetavalo potom te tovarne, in sicer sam domači kapital, ko se sicer vedno trdi, da nam tujci financirajo našo industrijo. Veliko pozornost pa je vzbudilo vprašanje zastopnika nekaterih upnikov, g. dr. Reismana, na tovarnarja Sesslerja, koliko plače je imel kot poslovodja in koliko drugi poslovodja. Sessler je izjavil, da on poprej ni imel nobene plače in mu je zato tudi upravitelj ni priznal, a drugi poslovodja ima baje okrog 10.000 Din mesečne plače. Upravitelj dr. Kupnik pa je potem pojasnil dr. Reismanu, da dobiva drugi poslovodja mesečno Din 10.200 in seve prosto stanovanje itd., a g. Sesslerju je priznal mesečno Din 7.000.— nagrade, ker so se v tem smislu izjavili člani upniškega odbora: dr. Blanke je priporočal Din 7.000.—, zastopnik Zadružne gospodarske banke pa mesečnih Din 10.000 in advokat dr. Schick iz Zagreba mesečnih Din 15.000.

Poravnava sprejeta.

Po 5 urnem razpravljanju pa je dolžnica dosegla predpisano ¾ večino za 40 odst. poravnavo. Ponudila pa je tovarna, da bo stavila svoje poslovanje do popolnega izplačila pod posebno nadzorstvo zaupniškega odbora, ki bo nastavil na stroške dolžnice svojega zaupnika za kontrolo vsega poslovanja in točno izplačilo obveznosti do popolne ureditve. Zastopnik Z. g. banke se je izjavil proti sprejetju te poravnave.

Med poravnalnim narokom sta se izvršila še tudi dva zanimiva incidenta z g. Sesslerjem, o katerih poročamo na drugem mestu.

Jesenice.

Položaj na Jesenicah je skrajno napet. Zaenkrat je bilo doseženo premirje do 14. t. m., do katerega dne se je tovarna KID obvezala odgovoriti na zahtevo delavstva po 15% zvišanju mezd. Več o stvari ne moremo poročati, toda delavstvo je v stalni in skrajni pripravljenosti.

Članska zborovanja Splošne gospodarske in konzumne zadruge za Gorenjsko r. z. z o. z. na Jesenicah so se pričela v nedeljo, dne 8. t. m. Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko, kar je od junija 1932 novi naziv za nekdanjo Stavbeno in gostilniško zadrugo »Delavski dom« na Jesenicah, je absorbirala leta 1931 zadrugi »Stan in dom za Gorenjsko« ter »Klavnico za Gorenjsko«. Na jesen 1932 pa je odkupila gorenjsko okrožje Konzumnega društva za Slovenijo na Jesenicah z osmimi prodajalnami in je zdaj osrednja delavska zadruga na Jesenicah, ki je nastala iz štirih. Poleg nje zelo uspešno deluje še delavska Splošna hranilnica in posojilnica za Jesenice in okolico, r. z. z o. z. s sedežem na Savi v Delavskem domu. Splošna gospodarska in konzumna zadruga ima danes osem konzumnih oddajališč, dve zadružni gostilni, edini kino na Jesenicah (zvočni kino Radio), ter delavska domova na Savi in v Sp. Gorjah. Ker je treba zdaj razvojne faze zaključiti in dati računa o izvršenem delu kakor tudi zlasti izvoliti izpopolnjeno načelstvo in nadzorstvo, ki bo zastopalo vse združene panoge in uspešno vodilo zadružno delo, se bo vršil v nedeljo, 22. t. m. izredni občni zbor te zadruge. Pred njim se pa vršijo po določenem redu članska zborovanja v tednu od incl. 8. jan. do incl. 15. jan. t. l. O delu in razpravah bomo še poročali.

Borba zagrebških živilskih delavcev.

Zveza živilskih delavcev in delavk v Zagrebu je sklicala v nedeljo zborovanje pekovskih delavcev. Organizacija vodi borbo predvsem proti takozvani »Mali pekarni«, ki so jo ustanovili peki M. Bašič, H. Feldbauer in S. Wiesler, in ki je dejansko največja pekarna v državi. V tem podjetju je bilo odpovedano vsemu delavstvu, ker ni hotelo pristati na znižanje plač in podaljšanje delovnega časa, ter ker ni hotelo podpisati individualnih pogodb namesto kolektivne pogodbe. Delavstvo se namreč zaveda, da bi bilo, če bi podpisal vsak posameznik zase pogodbo, izročeno milosti in nemilosti teh podjetnikov. Razne svobodne strokovne organizacije so tudi sklenile, da bodo delavci in nameščenci kupovali kruh samo pri firmah, v katerih so službene razmere v skladu s kolektivnimi pogodbami. Živilskim delavcem so obljubile svojo pomoč organizacija zasebnih nameščencev, kovinskih, lesnih, stavbnih, tekstilnih in brivskih delavcev, dalje stavbinskih poslovodij in risarjev, monopolskih delavcev, železničarjev in krojačev.

Spor je torej resen in na shodu se je z znatno energijo zahtevalo takojšnjo stavko.

Pomembno je, da je na tem shodu poročal govornik, da so zagrebški pekovski mojstri sploh sklenili, da se naj razveljavijo kolektivne pogodbe in sklepajo le individualne, to je s posamezniki. Tako hočejo pekovski mojstri izkoriščati pekovsko delavstvo, da bi laže vodili med seboj umazano konkurenco. Delavstvo vidi v tem obenem napad na plače in na delovni čas.

Po daljši razpravi in po priporočilu zastopnikov organizacij se na tem shodu ni sklenila stavka, marveč, da se opozori banska uprava, da prepove nočno delo v pekarnah, ki je že zabranjeno v 47 državah, ker je v bistvu vsemu zlu v pekarnah krivo nočno delo.

Individualne pogodbe so pa protizakonite, ker podjetniki zahtevajo, da bi delavci kljub zakonito veljavnim kolektivnim pogodbam podpisali posebne osebne pogodbe, s katerimi naj bi se odrekli dopustu in odškodnini za nadurno delo.

V končni resoluciji je shod zahteval, da banska uprava čimprej prepove nočno delo, kakor so to že storile primorska, drinska, moravska in vrbaska banovina, dalje, da revidira odredbo glede otvarjanja in zatvarjanja obratovalnic ter precizno določi osemurni delavnik.

Nadalje zahteva resolucija, da inspekcija dela in državne davčne uprave izvedejo pregled individualnih pogodb, ker so protizakonite, kakor tudi delovnih in plačilnih razmer, če niso prikrajšane pri službenih davkih.

Resolucija je bila nato sprejeta. S stavko se pa počaka z ozirom na anketo o nočnem delu v pekarnah, ki jo skliče banska uprava proti koncu tega meseca, če je ne bodo izzvali tehtni razlogi.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj**

14 karatno originalno amerikansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon,** (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev.**

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio-welt". Naroča se Administration der „Radio-welt" Wien I, Pestalozzigasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Razglas o licitaciji.

Mestno načelstvo v Mariboru razpisuje za izvršitev plinske in vodovodne napeljave v zgradbi poslopja za carinsko pošto in carinske urade na glavnem kolodvoru v Mariboru

I. javno pismeno ponudbeno licitacijo

na dan 26. januarja 1933 ob 11. uri dopoldne

v sobi št. 5 mestnega gradbenega urada v Mariboru. Pojasnila in ponudbeni pripomočki se proti plačilu napravljenih stroškov dobivajo med uradnimi urami istotam, soba štev. 3.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na vsote odobrenega proračuna, ki znaša:

1. za plinsko napeljavo . . . . . Din 133.284·63
2. za vodovodno napeljavo . . . . . Din 167.060·45

Skupaj Din 300.345·08

Ponudbe je kolekovati po § 9 zakona o izpremembah in dopolnitvah zakona o taksah z dne 25. III. 1932, Službene novine br. 70 — XXIX z dne 26. III. 1932.

Podrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji v „Službenih Novinah" in na razglasni deski mestnega načelstva mariborskega.

Mestno načelstvo mariborsko.

V Mariboru, dne 4. januarja 1933.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

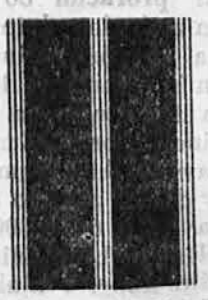

Vloge obrestujemo po 5½%

proti trimesečni odpovedi.

Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Oblak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.